O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
M.E. Po'latov
2024 yil "____"__________

Ro'yxatga olindi:
2024 yil "_____"_________

TURIZM: NAZARIYA VA AMALIYOT

O`QUV DASTURI

Bilim sohasi:	1000000	-Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	1010000	-Xizmat ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishi:	61010200	-Aholi va turistlarning ovqatlanishini tashkil etish servisi

SAMARQAND-2024

Fan/modul kodi TYP:N&A106		**O'quv yili** 2024-2025	**Semestr** 3	**Kreditlar** 6
Fan/modul turi Majburiy		**Ta'lim tili** O'zbek/rus		**Haftadagi dars soatlari** 6
1.	**Fanning nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta'lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	Turizm: nazariya va amaliyot	90	90	180

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad-talabalarga turizm sohasining mohiyatini ochib berish, turizmning taraqqiyot yo'li, tajribasi, hozirgi kundagi muammolarini aniqlab olish, turizmning iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy va ijtimoiy ahamiyatini yoritib berish, O'zbekiston va jahon turizm biznesining tarqqiyotini o'rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi-talabalarga turizmning mazmun mohiyatini, uni o'rganishdagi asosiy yondashuvlarni, turizmning yillar davomidagi rivojlanish jarayonlari, tarixi, turizm soahasini rivojlantirish imkoniyatlarini, turizm turilari va ularning tasniflanishini, turizm sohasini rivojlantirishda xalqaro tashkilotlarning o'rnini, turizmning tarkibiy strukturasini, turizm sohasidagi asosiy va qo'shimcha xizmatlarni turizm sohasini boshqarishning tashkiliy mexanizmlarini, O'zbekiston Respublikasining turizm sohasidagi davlat siyosatini, turizm xizmatlarini litsenziyalashtirish, sertifikatlashtirish va standartlashtirish kabilar bo'yicha tasavvurini shakllantirishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, moliyaviy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. «Turizm: nazariya va amaliyot» faniga kirish

"Turizm: nazariya va amaliyot" fanining maqsad va vazifalari. Turizmning milliy iqtisodiyotda tutgan o'rni. Turizm sohasini rivojlantirishning maqsadi va vazifalari. O'zbekiston milliy iqtisodiyotini rivojlantirishda turizmning roli. O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirish bosqichlari

2-mavzu. Sayohatchi va turist haqidagi tushunchalarning mohiyati

Turizmning shakllanish tarixi. Sayohatchi va turistni ajratib turuvchi asosiy farqlar. Markaziy Osiyoda turizmni shakllantirishning tarixiy-xronologik asoslari. Markaziy Osiyolik qomusiy olimlar sayohatlari natijasida turizmni shakllanish tarixi. Zamonaviy turizm asoschisi Tomas Kuk tomonidan amalga oshirilgan ishlar

4. Tursunova G.R. Mehmonxonalarda ovqatlanishni tashkil etish. Darslik. - S.:STAP-SEL MCHJ nashriyoti. 2024y. -503b.
5. Tursunova G.R. Restoran biznesi. O'quv qo'llanma. -T.:Iqtisod-Moliya. 2021y. -348b.
6. Abduxamidov A.S., Tursunova G.R., Talibova A.Yu «Mehmonxona xo'jaligini tashkil etish». O'quv qo'llanma. -S.:2024. -510b.
7. Hayitboyev R. va boshq. "Turizm marshrutlarini ishlab chiqish texnologiyasi" O'quv qo'llanma. Samarqand., 2016 y. 175 b.

Qo'shimcha adabiyotlar:
1. Александрова А.Ю. «Международний туризм» Учебник. -М.: «КНОРУС» 2010. 464 с.
2. Квартальнов В.А. Туризм. Учебник.-М.: «Финансы и статистика». 2004. 320с.
3. Komilova F.K. Xalqaro turizm bozori. O'quv qo'llanma-T.:TDIU-2006. -191b.
4. Soliyev A.S., Usmonov M.R. Turizm geografiyasi (Samarqand viloyati misolida)-Samarqand: SamDU, 2005 y.
5. Савелева Ю.В., Толстогузова О.В. Управление развитием туризма в регионе.-Петрозаводск: Изд-во Карелского научного центра РАН, 2008. 141с.
6. Ibadullayev N.E. O'zbekistonning turistik resurslari. Ma'ruzalar kursi.- S.: SamISI, 2008. -114b.

Axborot manbaalari:
1. www.gov.uz -O'zbekiston Respublikasining hukumat portali
2. www.lex.uz-O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi
3. www. world-tourism.org-Butunjahon turizm tashkiloti

7.	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O'quv uslubiy kengashining 2024-yil 29 avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ FD-15-10
8	**Fan/modul uchun ma'sul:** **G.R.Tursunova**-SamISI "Turizm" kafedrasi dots.v.b.
9	**Taqrizchilar:** **F.F. Muhammadjonov**-"Dinara tour service" turistik firmasi direktori **N.E. Ibadullayev**-SamISI "Turizm" kafedrasi dotsenti, i.f.n.

	26. Mehmonxona xizmatlarini ko‘rsatishda xorijiy tajribadan foydalanish 27. Mehmonxonalarda sifatli xizmat ko‘rsatishni tashkil qilish
3	**V. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba: - turizm istiqbollari, turizm yillar oralig‘ida rivojlanishi, kasb faoliyatining imkoniyatlari, xalqaro, milliy, hududiy va boshqa tashkilotlar, yo‘lovchilarni tashish, mehmondo‘stlik va unga aloqador xizmatlar, yetkazib berish jarayonidagi tashkilotlar, attraksionlar, ko‘ngilochish, xordiq chiqarish va boshqa turistik tanlov, turizm sohasini rivojlantirishda O‘zbekistondagi tarixiy shaharlarning ahamiyati haqida ***tasavvurga ega bo‘lishi;*** - maroqli sayohatga motivatsiya, talabni hisoblash va bashorat qilish, turizmni rejalashtirish, rivojlantirish va ijtimoiy talqini, sayohat va turizmdagi tadqiqot, turizm marketingi; turizm turlari, shakllari va resurslari, gid-ekskursiya xizmati, O‘zbekiston Respublikasining turizm sohasidagi Davlat siyosati ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** - hayotni sermazmun o‘tkazishda madaniy va xalqaro turizmning o‘rni, turizm jamiyatshunosligi, turizm tarkibiy qismlari va ta’minot, turizmning iqtisodiy ta’siri, turizm siyosati: tuzilishi, tarkibi va jarayoni, turizm va atrof-muhit; turizm kelajagi, O‘zbekistonda gastronomiya turizmini rivojlantirish istiqbollari, O‘zbekistonda ekoturizm va qishloq turizmini rivojlantirish istiqbollari ***ko‘nikmalarga ega bo‘lishi kerak***.
4.	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • ma’ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so‘rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g’ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar xaqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ish yoki testni topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Boltabayev M.R., Tuxliyev I.S., Safarov B.Sh., Abduhamidov S.A. “Turizm: nazariya va amaliyot”. Darslik. -T.: “Fan va texnologiya”, 2018 y. 2. Tuxliyev I.S., Abduhamidov S.A. “Turizm: nazariya va amaliyot”. Darslik. -T.: “Fan va texnologiya”, 2020 y. 3. Mamatqulov M.X. Bektemirov A.B., Tuxliyev I.S. “Xalqaro turizm” Darslik. -T.: 2009 y. 191 b.

	3-mavzu. Turizm sohasining tasniflanishi va turlari Turizm sohasining tasniflanishi. Turizm sohasining turlari. Aktiv va passiv turizm turlarining xususiyatlari. Turizm turlarining o‘ziga xos jihatlari. Turistik-rekreatsion klasterni shakllantirish **4-mavzu. Turizm sohasining resurslari** Turizm resurslarining mohiyati. Turizm resurslarining guruhlanishi. Tabiiy va infratuzilmali turistik resurslar. Rekreatsiya sifatida foydalanish turiga ko‘ra turistik resurslar. Madaniy-tarixiy turistik resurslar. Ijtimoiy-iqtisodiy turistik resurslar. Turistik axborot resurslari. **5-mavzu. Turizm sohasini rivojlantirishda O‘zbekistondagi tarixiy shaharlarning ahamiyati** O‘zbekistonning YUNESKO ro‘yxatidagi tarixiy shaharlari. O‘zbekistonning tarixiy-madaniy va me’moriy yodgorliklariga ega bo‘lgan viloyatlari. **6-mavzu. Turizm sohasidagi xizmatlar va mahsulotlar** Turistik xizmatlar va mahsulotlar. Turistik xizmatlar xususiyatlarining «4 ta S» bilan ifodalanishi. Xizmat ko‘rsatish klasslari va xizmatlar paketi. Asosiy va qo‘shimcha turistik xizmatlar. Turmahsulotning turistik harajatlar bo‘yicha tarkibi. Turizm mahsulotining tarkibiy tuzilishi. **7-mavzu. Turizm sohasida joylashtirish xizmatlari** Turizm sohasida joylashtirish vositalari va xizmatlari. Mehmonxonalarning turlari va tasnifi. Turistlar va mehmonlarning joylashtirish vositalari. Funksional vazifasiga qarab mehmonxonalarning turlari. Xalqaro mehmonxonalarning tasniflash tizimi. **8-mavzu. Turizm sohasida ovqatlantirish xizmatlari** Turizm sohasida ovqatlantirish xizmatlari. Turizm sohasida ovqatlantirish xizmatlarining turlari va tasnifi. Umumiy ovqatlanish sohasi sub’ektlarining tasniflanishi. Xizmat ko‘rsatish turlari va menyular. **9-mavzu. Turizm sohasida transport xizmatlari** Turizm sohasida transport xizmatlari. Turizm sohasida transport vositalari. Turizm maqsadlari uchun foydalaniladigan transport vositalarining turlari. **10-mavzu. Turizm sohasida gid-ekskursiya xizmati** Gid-ekskursiya xizmatlarining mohiyati va tasnifi. Gid-tarjimon xizmati va uning vazifalari. Ekskursiya xizmati jarayoni va vazifalari. Ekskursiya xizmatining maqsadi, vazifasi va o‘tkazish shakllari. Gid kasbining shakllanish bosqichlari. Malakali gid-tarjimonga qo‘yiladigan talablar.

11-mavzu. Turizm turlarini ishlab chiqish texnologiyasi

Turistik xizmatlarni loyihalashtirish va dasturini yaratish. Turistik mahsulotni hisoblash jarayoni. Turistik marshrutni ishlab chiqish bosqichlari. Turistik sayohatning yo'llanmasi va texnologik haritasini tuzish.

12-mavzu. Turizm industriyasi va infratuzilmasi

Turizm industriyasi va turizm infratuzilmasining mohiyati hamda tarkibiy qismi. Turoperatorlar va turagentlar faoliyati. Tashkillashtirilgan turizm bozorining tarkibi.

13-mavzu. O'zbekistonda ichki turizmning rivojlanishi

O'zbekistonda ichki turizmning rivojlanish holati. Ichki turizm rivojlanishining O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri. Ichki turizm statistikasi.

14-mavzu. O'zbekistonda xalqaro turizmning rivojlanishi

Xalqaro turizmni rivojlantirishda «Buyuk Ipak yo'li» va xalqaro turizm yarmarkalarining o'rni. O'zbekistonda xalqaro turizmning rivojlanish holati. O'zbekiston fuqarolarining chet elga chiqishlari va xorijiy fuqarolarning kelish dinamikasi. O'zbekistonga xalqaro turistlarning turli maqsadlarda kelish dinamikasi.

15-mavzu. Turizm sohasini boshqarishning tashkiliy tuzilmasi

Xorijdagi turizm sohasi boshqaruvining modellari. O'zbekistonda turizm majmuasini boshqarishning tashkiliy tuzilmasi. Turizm xizmatlari sohasida marketingning nazariy asoslari.

16-mavzu. Turizm sohasini davlat tomonidan boshqarish yo'nalishlari

Turizm sohasini davlat tomonidan boshqarishning yo'nalishi va mexanizmlari. Turizmni davlat tomonidan boshqarishning funksiya va usullari. O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan turizm sohasiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar.

17-mavzu. Turizm xizmatlarini litsenziyalashtirish, sertifikatlashtirish va standartlashtirish

Turistik korxonalarga litsenziya olish uchun davlat tomonidan o'rnatilgan talablar. Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi litsenziya talablari va shartlariga rioya etilishini nazorat qilish huquqlari. Turizmda sertifikatlashtirishning turlari. Turizmda standartlashtirish jarayonining mohiyati

III. Amaliy mashg'ulotlarlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. «Turizm: nazariya va amaliyot» faniga kirish
2. Sayohatchi va turist haqidagi tushunchalarning mohiyati

3. Turizm sohasining tasniflanishi va turlari
4. Turizm sohasining resurslari
5. Turizm sohasini rivojlantirishda O'zbekistondagi tarixiy shaharlarning ahamiyati
6. Turizm sohasidagi xizmatlar va mahsulotlar
7. Turizm sohasida joylashtirish xizmatlari
8. Turizm sohasida ovqatlantirish xizmatlari
9. Turizm sohasida transport xizmatlari
10. Turizm sohasida gid-ekskursiya xizmati
11. Turizm turlarini ishlab chiqish texnologiyasi
12. Turizm industriyasi va infratuzilmasi
13. O'zbekistonda ichki turizmning rivojlanishi
14. O'zbekistonda xalqaro turizmning rivojlanishi
15. Turizm sohasini boshqarishning tashkiliy tuzilmasi
16. Turizm sohasini davlat tomonidan boshqarish yo'nalishlari
17. Turizm xizmatlarini litsenziyalashtirish, sertifikatlashtirish va standartlashtirish

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Turizmda transport vositalari
2. Turizmda joylashtirish vositalari
3. Turizmda ovqatlanish korxonalari
4. Turizmda sayr-tomoshalar va ko'ngil yozish infratuzilmasi
5. Turizm infratuzilmasida sayohat agentliklari
6. Turizmda ekskursiya xizmatlari ko'rsatish
7. Turizmda litsenziyalash
8. Turizmda xizmatlarni sertifikatlash va standartlash
9. Turizmda sug'urtalash
10. Turimda rasmiyatchilik
11. Turistik resurslarning mohiyati va tasnifi
12. Ekologik turizmni rivojlantirish resurslari
13. Ziyorat turizmni rivojlantirish resurslari
14. Turizmda xizmatlar va ularning xususiyatlari
15. Turoperatorlik xizmatlarida turistlar xavfsizligini ta'minlash
16. Turistik mahsulotlarni reklama qilish
17. Turistik bozor tushunchasi va vazifalari
18. Turistik marshrutlarni ishlab chiqish usullari
19. Turistik marshrutlar ishlab chiqishning tamoyillari
20. Turistik marshrutlarida marketing tadqiqotlari
21. Turizmning maxsus turlari
22. Mehmonxonalarni tasniflash tizimi
23. Mehmonxonalarda ko'rsatiladigan asosiy va qo'shimcha xizmatlar
24. Mehmonxona xo'jaligida sanitariya-gigiyena talablari
25. Mehmonxonada turistlarning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish yo'llari